

บทที่ 4

แชร์เฮาส์และกระแสนิยมพื้นที่แนวเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างปัจเจก

ภายหลังการสำรวจและวิเคราะห์ลักษณะการใช้พื้นที่ในรูปแบบที่อยู่อาศัยรูปแบบต้นจิตของรัฐบาล ผ่านภาพยนตร์ที่ออกมาตั้งแต่ช่วงทศวรรษ 1960 จนถึงทศวรรษ 2000 พบว่าการใช้พื้นที่จริงของตัวละครในภาพยนตร์ตั้งแต่ช่วงทศวรรษ 1970 เป็นต้นมาปรากฏการใช้งานพื้นที่นอกเหนือจากรูปแบบการใช้งานของพื้นที่ที่ถูกกำหนดไว้ รวมถึงพื้นที่ที่ร่วมภายในถูกทิ้งร้าง และการสลายระบบชุมชนดูแลกันเองของต้นจิต ซึ่งสะท้อนถึงอิทธิพลของการขยายตัวเพิ่มขึ้นของความเป็นปัจเจกนิยมในมิติผู้อาศัยภายใต้ชุดสังคมและชุดเศรษฐกิจใหม่ที่ขาดความเสถียร แสดงออกมาในความหลากหลายของรูปแบบดำเนินชีวิต ทั้งการสร้างรูปแบบครอบครัวและความต้องการแตกต่างกันออกไป

แต่ขณะเดียวกันในช่วงทศวรรษ 2000 รูปแบบที่อยู่อาศัยใหม่ “แชร์เฮาส์” เป็นที่อยู่อาศัยแบบที่แต่ละคนไม่ใช่ครอบครัวเดียวกันรวมเข้ามาอาศัยที่เดียวกัน ซึ่งเป็นกระแสที่อยู่อาศัยใหม่ที่ได้รับคามนิยมสูงมากในญี่ปุ่น ซึ่งแชร์เฮาส์เป็นที่อยู่อาศัยเน้นความเป็น 2 ด้านของกระแสนิยมรูปแบบการใช้ชีวิตที่มีทั้งกระแสการสลายความเป็นปัจเจกนิยมและกระแสปัจเจกนิยมอยู่ร่วมกันผ่านการออกแบบพื้นที่ภายในที่มีทั้งพื้นที่สำหรับผู้อาศัยพูดคุยและทำกิจกรรมร่วมกัน แต่ในขณะเดียวกันก็มีห้องส่วนตัวแยกสำหรับแต่ละคน ซึ่งเป็นรูปแบบที่เสนอทั้งความเป็นส่วนตัวและความเป็นชุมชนคล้ายรูปแบบต้นจิต แต่กลับได้รับความนิยมมากกว่าในช่วงทศวรรษ 2000

กระแสนิยมแชร์เฮาส์ที่ออกมานี้ยังถูกนำมาใช้สร้างเป็นภาพยนตร์และละครทีวีหลายเรื่อง ในบทนี้เลือกภาพยนตร์นำมาศึกษา 2 เรื่องคือ ภาพยนตร์ *Share House* (2011) และ *Yokohama Monogatari* (2013) กำกับโดย Kita Ichiro (1956-ปัจจุบัน) แม้ภายในบทนี้จะใช้ภาพยนตร์เพียง 2 เรื่องเป็นกรณีศึกษาการใช้ชีวิตประจำวันของผู้อาศัย รวมถึงสะท้อนพลวัต “ภายใน” ของผู้อาศัยได้อย่างดี ทั้งนี้ทั้งสองภาพยนตร์ยังมีจุดเปรียบเทียบคู่ขนานด้วยกันได้ ตัวละครในภาพยนตร์ทั้ง 2 เรื่องแต่ละตัวมีนิสัย วัย และภูมิหลังต่างกันอย่างชัดเจน จึงทำให้สามารถเห็นปมขัดแย้งระหว่างตัวละคร และกลไกการแก้ปมปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครให้กลับมาอยู่อาศัยร่วมกันอย่างมีความสุขภายในแชร์เฮาส์เหมือนเดิมผ่านการปรับใช้พื้นที่ ซึ่งจะนำไปสู่การวิเคราะห์กระแสด้านความเป็นปัจเจกนิยมและการเปลี่ยนแปลงของกระแสปัจเจกนิยมได้ง่ายขึ้น ประกอบกับการศึกษาวิเคราะห์เอกสารและหนังสือเพื่อเก็บข้อมูลด้านผู้ออกแบบ

ภาพยนตร์ *Share House* (2011) เป็นภาพยนตร์เกี่ยวกับผู้หญิง 4 คนต่างวัยต่างนิสัยเข้ามาอาศัยใช้ชีวิตในแชร์เฮ้าส์เดียวกันด้วยความจำเป็น โดยแต่ละคนล้วนมีภูมิหลังในชีวิตต่างกันออกไป Yukiko หญิงวัย 60 ปีที่ต้องใช้ชีวิตคนเดียวหลังสูญเสียสามีและลูกสาวจากอุบัติเหตุ Reiko เป็นนักเขียนนิยายมือถือที่ได้รับความนิยมอันดับล่างๆ Kaho ทำงานอยู่ที่สมาคมเกษตรและรู้สึกเหงาจากการใช้ชีวิตโสด และ Mahiru หญิงสาวที่ออกจากบริษัทออกแบบ ภายในภาพยนตร์ได้นำเสนอแชร์เฮ้าส์เป็นเหมือนสถานที่เปิดโอกาสให้กับชีวิตใหม่ การเปิดรับเช่าหาผู้คนนอกจากจะทำให้ได้มุมมองใหม่และยังช่วยเยียวยาแผลในชีวิตของตนเองที่เคยพบเจออีกด้วย

ภาพยนตร์ *Yokohama Monogatari* (2013) มีแนวเรื่องคล้ายกันคือ เป็นภาพยนตร์เกี่ยวกับการเข้ามาใช้ชีวิตอาศัยในแชร์เฮ้าส์ด้วยกันของชายหญิงต่างวัย 5 คน ซึ่งแต่ละคนต่างมีภูมิหลังและประสบอุปสรรคในชีวิตในรูปแบบแตกต่างกันไป Nanami เป็นหญิงสาวใช้ชีวิตอย่างขจัดสน เธอไม่มีทั้งเงินเหลือในการจ่ายค่าเช่าบ้านหรือแม้ค่าใช้จ่ายเพียงพอในการซื้อข้าวแต่ละมื้อ Tanabe ชายสูงอายุผู้สูญเสียทั้งงานประจำและหลงเหลืออยู่ในบ้านหลังใหญ่เพียงลำพังภายหลังสูญเสียภรรยาที่ตายจากไป และลูกชายที่ย้ายออกไป การพบกันโดยบังเอิญระหว่าง Nanami กับ Tanabe เป็นจุดเริ่มต้นในการเริ่มอยู่อาศัยแบบแชร์เฮ้าส์ ภายหลังบ้านของ Tanabe มีคนมาขอเช่าอาศัยอยู่ด้วยทั้ง Aoi ที่เป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวอยู่ในช่วงตกงานพร้อมลูกของเธอ Ryohei เข้ามาอยู่อาศัย Mako เป็นพนักงานหญิงที่กำลังมีปัญหาเกี่ยวกับบริษัทของเธอ และ Misaki พนักงานสาวที่เพิ่งถูกไล่ออกจากงานประจำเข้ามาอาศัยด้วย ซึ่งภาพยนตร์เรื่องนี้ได้พยายามนำเสนอความสัมพันธ์กับคนแปลกหน้าในการใช้ชีวิตร่วมกันในแชร์เฮ้าส์ที่มีความลึกซึ้งและความอบอุ่นยิ่งกว่าความสัมพันธ์แบบครอบครัวทั่วไป

ดังนั้น ในบทที่ 4 ผู้วิจัยทำการศึกษาบริบทสังคมในช่วงทศวรรษ 2000 ที่เป็นจุดเริ่มต้นของกระแสนิยมรูปแบบบ้านเชื่อมสัมพันธ์ จนนำไปสู่การปรับเปลี่ยนแนวคิดของนักออกแบบและการออกแบบพื้นที่ของบ้านลักษณะเชื่อมสัมพันธ์ และเมื่อคุณลักษณะการใช้พื้นที่จริงในแชร์เฮ้าส์โดยผู้อาศัยผ่านภาพยนตร์แล้ว จะนำไปวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงกระแสการใช้ชีวิตของผู้อาศัย

4.1 กระแสนิยมรูปแบบบ้านเชื่อมสัมพันธ์ช่วงทศวรรษ 2000

ช่วงทศวรรษ 2000 เป็นต้นมา ญี่ปุ่นได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มตัว ซึ่งมีสาเหตุหลักจากการเปลี่ยนช่วงวัยของยุคเบบี้บูมที่มีอายุมากขึ้น จากสถิติของรัฐบาลในปี 2016 ผู้สูงอายุที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไปในญี่ปุ่นมีจำนวนทั้งหมด 34.5 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 27.3 ของจำนวนประชากรทั้งหมด ในจำนวนนี้มีผู้สูงอายุที่มีอายุมากกว่า 75 ปีขึ้นไปเป็นจำนวน 16.9 ล้านคน และในปี 2065 คาดการณ์ว่าในสัดส่วนประชากร 2.6 คนจะมีผู้สูงอายุที่มีอายุมากกว่า 65 ปี 1 คนและจำนวนประชากร 4 คนต่อ

ผู้สูงอายุ 75 ปีขึ้นไป 1 คน นอกจากนี้สังคมญี่ปุ่นยังประสบปัญหาจำนวนประชากรลดต่ำลง นอกจากนี้รายงานสถานการณ์สังคมของรัฐบาลในปีเดียวกันยังรายงานถึงการลดจำนวนอัตราการเกิดประชากรใหม่เหลือเพียงประมาณ 1 ล้านคน เมื่อเทียบกับยุคเบบี้บูมในปี 1974 ที่เคยมีอัตราเกิดสูงถึง 2.1 ล้านคน และในรายงานฉบับเดียวกันยังได้สำรวจในเรื่องความคิดเกี่ยวกับการแต่งงานของคนหนุ่มสาวและการมีบุตรของคู่แต่งงาน ซึ่งพบว่าสาเหตุหลักของการเลือกไม่แต่งงานคือเรื่องรายได้ไม่เพียงพอที่จะพร้อมแต่งงานและต้องการความอิสระในการใช้ชีวิตและงานอดิเรกมากกว่า เช่นเดียวกับคู่แต่งงานที่เลือกมีบุตรน้อยลงเนื่องจากการเลี้ยงเด็กมีค่าใช้จ่ายเยอะเกินไป (Cabinet Office, 2016)

การตัดสินใจในการเลือกที่จะไม่แต่งงานหรือการเลือกไม่มีบุตรของคู่แต่งงานสะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาของความเป็นปัจเจกนิยมที่มีความเข้มข้นมากในสังคมญี่ปุ่น อันเป็นผลจากภาวะฟองสบู่แตกช่วงทศวรรษ 1990 ที่ได้ทำให้เศรษฐกิจซึ่งเป็นรากฐานของการใช้ชีวิตและการสร้างครอบครัวตกต่ำลงอย่างมาก ปัจเจกชนจึงต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบชีวิตให้มีความอิสระมากขึ้นเพื่อพร้อมรับความเสี่ยงและภาวะความไม่แน่นอนเข้ามาในชีวิต สารคดีชุดพิเศษของ NHK ในปี 2010 ชุดสังคมไร้ความสัมพันธ์ “การตายอย่างไรซึ่งความสัมพันธ์” สามหมื่นสองพันคนแห่งความสะเทือนใจ (無縁社会 ～無縁死 3 万 2 千人の衝撃～, Muen Shakai “Muen Shi” 3Man 2 Sen Nin no Shougeki) สารคดีชุดนี้ได้มีการนำเสนอความเข้มข้นที่มากขึ้นของความเป็นปัจเจกที่ลดถอนความสัมพันธ์กับคนอื่น โดยบรรยายว่าญี่ปุ่นกำลังเข้าสู่สังคมสูญเสียความสัมพันธ์สัมพันธ์ระหว่างคนผ่านการเสียชีวิตในรูปแบบใหม่ที่เพิ่มมากขึ้นในแต่ละปีในรูปแบบการเสียชีวิตอย่างโดดเดี่ยวที่ไม่มีใครทราบว่ามาจากไหนและมีครอบครัวญาติพี่น้องเป็นใคร และการเกิดอาชีพนักทำความสะอาดพิเศษที่คอยเก็บสิ่งของและทำความสะอาดจากผู้เสียชีวิตในลักษณะนี้ (NHK, 2010) ผู้เสียชีวิตอย่างโดดเดี่ยวส่วนมากเป็นผู้สูงอายุซึ่งแสดงให้เห็นถึงการสลายความสัมพันธ์แบบครอบครัวจากการที่ถูกจำเป็นออกไปทำงานที่ตัวเมืองเพื่อหาโอกาสในชีวิตตนเอง และการตัดสัมพันธ์ที่มาจากผู้สูงอายุเหล่านี้เองที่เกิดจากจิตสำนึกไม่อยากสร้างภาระให้ลูกหลานจากการกลับมาดูแล

การสูญเสียความสัมพันธ์ระดับครอบครัวที่ถูกลดทอนให้มีขนาดเล็กลงและการปรับเปลี่ยนรูปแบบชีวิตของปัจเจกตามช่วงวัยได้ส่งผลกระทบต่อบ้านเดี่ยวที่เคยเป็นที่อยู่อาศัยสำหรับหน่วยครอบครัวเดี่ยวไม่สอดคล้องกับรูปแบบชีวิตปัจเจกได้และความจำเป็นในการสร้างบ้านเดี่ยวลดลง อัตราบ้านว่างที่เป็นบ้านเดี่ยวในญี่ปุ่นปี 2013 คิดเป็นร้อยละ 13.5 ซึ่งถือว่าเป็นตัวเลขมากที่สุดเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา (Statistics Japan, 2013) ในขณะเดียวกันบ้านพักร่วมในรูปแบบอพาร์ทเมนต์กลับเพิ่มจำนวนมากขึ้น โดยเฉพาะโตเกียวที่มีสัดส่วนของบ้านพักร่วมในรูปแบบอพาร์ทเมนต์มากถึงร้อยละ 70 นอกจากนี้ บ้านเดี่ยวที่มีมูลค่าทางทรัพย์สินต่ำลงตั้งแต่ช่วงภาวะเศรษฐกิจฟองสบู่แตกและเป็นทรัพย์สินที่มีความไม่มั่นคง การเกิดภัยพิบัติแผ่นดินไหวครั้งใหญ่ฮันชิงอะวะจิ (阪神・淡路大震災,

Hanshin Awaji Dai Shinsai) ในปี 1995 ที่มีความรุนแรง 7.3 ริคเตอร์ เกิดขึ้นในแถบจังหวัดเฮียวงะ มีผู้เสียชีวิตกว่า 6 พันคน ที่อยู่อาศัย ระบบสาธารณูปโภคและเส้นทางคมนาคมเสียหายจำนวนมาก แต่อย่างไรก็ตามภายหลังภัยพิบัติครั้งนี้ได้ มีอาสาสมัครเดินทางเข้ามาช่วยเหลือ พร้อมกับเกิดกลุ่มองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร องค์กรรัฐและเอกชนขึ้นอีกจำนวนมาก จนถูกยกให้เป็น “ปีเริ่มต้นอาสาสมัคร” (ボランティア元年, Borantia Gannen) ซึ่งการออกมาช่วยเหลือขอเหล่าอาสาสมัครและองค์กรเหล่านี้ได้เป็นจุดเริ่มในการตระหนักถึง ความสำคัญของการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในสังคมญี่ปุ่น และได้สร้างกระแส “ความเป็นส่วนร่วมแบบใหม่” (新しい公共性, Atarashii Koukyo Sei) ออกมา ซึ่งเป็นการสร้างรูปแบบสังคมที่มีการสร้างบริการสาธารณะและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยมีตัวปัจเจกเป็นผู้ดำเนินการจัดการเอง ทั้งการตระหนักในความสำคัญในการช่วยเหลือระหว่างปัจเจกและกระแสความเป็นส่วนร่วมแบบใหม่กลายเป็นจุดเริ่มต้นของความต้องการที่อยากจะเชื่อมต่อกับผู้อื่น จนนำไปสู่การเกิดแนวคิดและธุรกิจเชิงใหม่ภายใต้กระแสใหม่นี้ (Cabinet Office, 2010)

ตั้งแต่ทศวรรษ 2000 ลงมา การออกแบบบ้านได้รับอิทธิพลกระแสความเป็นส่วนร่วมแบบใหม่เช่นเดียวกันกับธุรกิจแบบอื่น เห็นได้จากการเกิดกระแสความนิยมบ้านในรูปแบบเชื่อมสัมพันธ์กับผู้อื่นที่เริ่มออกมาหลายรูปแบบ เช่น บ้านที่ผู้อาศัยมีส่วนในการออกแบบ หรือ Collective house บ้านพักอาศัยร่วมกับคนอื่น หรือ Share house บ้านกลุ่ม Group home และกระแสการปรับแต่งบ้านว่างและอาคารว่างให้เปิดให้คนมาเช่าอาศัยอยู่ร่วมกัน รูปแบบบ้านแบบเชื่อมสัมพันธ์เดียวกัน แต่มีวิธีการออกแบบต่างกันออกไป Collective house เป็นการรวมกลุ่มของผู้อาศัยในการสร้างบ้านแบบพักอาศัยร่วมในที่ดินเดียวกัน โดยผู้อาศัยต้องปรึกษาร่วมกันหลายครั้งในขั้นตอนการออกแบบทั้งพื้นที่ใช้รวมภายนอกและการจัดวางพื้นที่ภายในห้องแต่ละห้องอย่างอิสระ รวมถึงมีส่วนร่วมในด้านการดูแลอาคารอาศัย ส่วนรูปแบบแชร์เฮาส์เป็นการรวมกลุ่มเข้าพักอาศัยในบ้านเดียวกันที่มีเฟอร์นิเจอร์ตกแต่งภายในครบครัน ผู้ที่เปิดให้เช่าอาศัยอาจเป็นอสังหาริมทรัพย์หรือนุคคลทั่วไปก็ได้ มีหลายรูปแบบ แบบบ้านเดี่ยว แบบอพาร์ทเมนต์ หรือแบบอาคารเก่าที่ถูกการปรับแต่งใหม่ ซึ่งแต่ละแชร์เฮาส์ต่างมีแนวคิดหลักในการออกแบบและการจัดวางพื้นที่ไม่เหมือนกัน รูปแบบบ้านกลุ่มเป็นรูปแบบการเปิดบริการบ้านสงเคราะห์คนชราแบบใหม่ โดยมีการรวมผู้สูงอายุเข้าพักอาศัยพร้อมผู้ดูแลในบ้านเดียวกัน และมีการแบ่งหน้าที่ดูแลจัดการภายในบ้านระหว่างผู้อาศัยตามความกำลังความสามารถกันเอง ในระหว่างรูปแบบบ้านเชื่อมสัมพันธ์ทั้งหมดรูปแบบแชร์เฮาส์ได้รับความนิยมสูงมากในญี่ปุ่น

แต่อย่างไรก็ตาม การช่วยเหลือของทุกภาคส่วนที่มาจากองค์กรและตัวปัจเจกเป็นผู้ดำเนินการเองภายหลังภัยพิบัติแผ่นดินไหวครั้งใหญ่ฮันชิงอะวะจิในปี 1995เป็นเหตุการณ์ทางสังคมสำคัญสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการเชื่อมความสัมพันธ์กับผู้อื่นภายในสังคม และเป็นจุดเกิดกระแส

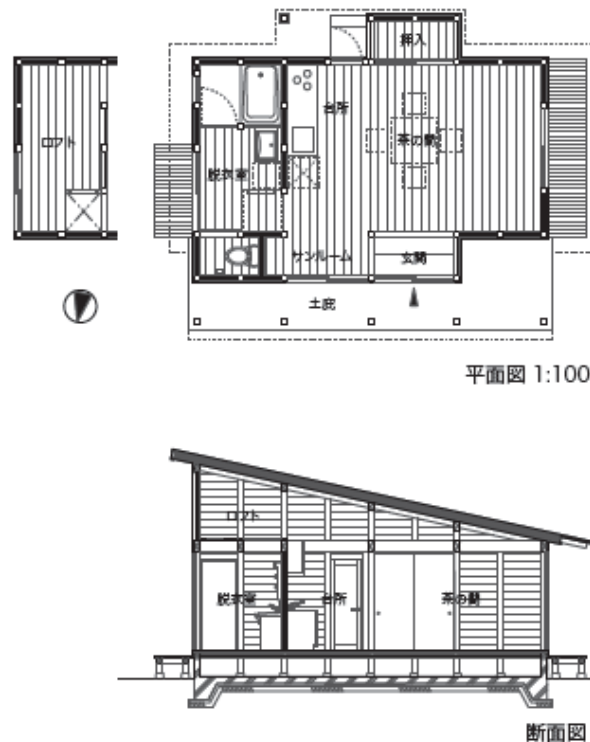
ด้านปัจเจกออกมา ซึ่งกระแสด้านปัจเจกที่ออกมาในทศวรรษนี้มีความซับซ้อนมากกว่าการสร้างสังคม กลุ่มชุมชนแบบเดิม แต่อยู่ในรูปแบบของสังคมกลุ่มชุมชนผสมผสานกับความเป็นปัจเจกคือ มีความเป็นส่วนตัวเพียงส่วนหนึ่งและมีส่วนร่วมทั้งสังคมด้วยส่วนหนึ่ง รูปแบบบ้านแชร์เฮาส์ที่เกิดขึ้นภายใต้กระแสด้านปัจเจกใหม่นี้จึงมีแนวคิดการออกแบบรูปแบบการอาศัยเน้นการเชื่อมสัมพันธ์จากผู้อยู่อาศัยภายในบ้านเอง ผ่านการออกแบบพื้นที่ใช้ร่วมแบบใหม่ที่กลายเป็นพื้นที่พบปะสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้อยู่อาศัยในช่วงโอกาสที่พบกัน ซึ่งแตกต่างจากพื้นที่ใช้ร่วมแบบเดิมที่เคยเป็นพื้นที่แสดงความสัมพันธ์อยู่ร่วมกัน

4.2 แนวคิดผู้ออกแบบในช่วงทศวรรษ 2000

ภัยพิบัติแผ่นดินไหวครั้งใหญ่ฮันชิงอะวะจิในปี 1995 ได้สร้างความเสียหายกับบ้านเรือนจำนวนมาก จึงจำเป็นต้องเร่งสร้างที่พักชั่วคราวจำนวนกว่า 5 หมื่นหลังและบางส่วนจำเป็นต้องย้ายไปอาศัยนอกพื้นที่ประสบภัย ถัดมาในปี 2011 การเกิดภัยพิบัติแผ่นดินไหวครั้งใหญ่อีกครั้งหนึ่งทางภาคตะวันออกของญี่ปุ่น (東日本大震災, Higashi Nihon Dai Shinsai) ความรุนแรงระดับ 9 ริคเตอร์ แถบจังหวัดฟูกูชิมะ ทำให้เกิดสึนามิพัดถล่มบ้านเมืองเสียหายจำนวนมาก มีผู้เสียชีวิตราว 16,000 คน ภัยพิบัติแผ่นดินไหวทั้งสองครั้งนี้นอกจากจะสร้างความเสียหายจำนวนมากกับบ้านเรือน สาธารณูปโภคแล้วยังทำลายความสัมพันธ์ครอบครัวและความเป็นชุมชนในพื้นที่ทั้งหมด การสูญเสียความเป็นความสัมพันธ์ชุมชนได้สร้างปัญหาต่อเนื่องในเรื่องของการเพิ่มขึ้นของการเสียชีวิตอย่างโดดเดี่ยวอันเป็นเหตุจากการขาดที่พักพิงทางจิตใจ

ภายหลังภัยพิบัติแต่ละครั้ง นอกเหนือจากอาสาสมัครที่ลงพื้นที่ช่วยเหลือผู้ประสบภัยแล้ว นักออกแบบเองได้รวมตัวกันและเข้ามามีบทบาทสำคัญในการช่วยผู้ประสบภัยเช่นกัน องค์กรเครือข่ายนักออกแบบ Achiaid (アーキエイド) ก่อตั้งเมื่อปี 2011 เป็นองค์กรนักออกแบบช่วยเหลือผู้ประสบภัยแผ่นดินไหวโทโฮกุและพื้นที่ประสบภัยสึนามิ โดยมีหลักการเคลื่อนไหวดำเนินพันธกิจเกี่ยวกับช่วยเหลือผู้ประสบภัยทั้งด้านการสร้างชุมชน วัฒนธรรมและการดูแลผ่านเครือข่ายนักออกแบบทั่วประเทศ รวมถึงตอบความต้องการของคนในพื้นที่ประสบภัย ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลงานที่ได้รับรางวัลขององค์กรนี้คือการออกแบบบ้านฟื้นฟูเขตพื้นที่โอชิกะฮันโตว (牡鹿半島, Oshikahantou) บริเวณทางตะวันออกเฉียงเหนือของญี่ปุ่น ในบ้านรูปแบบ Core house ที่มีลักษณะเด่นคือ มีพื้นที่ภายในขนาดเล็ก แต่มีความอิสระในการใช้งานและมีความยืดหยุ่นใช้ได้หลายจุดประสงค์ ทำให้ตัวบ้านสามารถต่อเติมหรือปรับเปลี่ยนตามความต้องการของผู้อยู่อาศัย ซึ่ง Core house นี้ถูกต่อเติมให้มีเอกลักษณ์แบบบ้านชาวประมงดั้งเดิมตามความเหมาะสมของท้องที่อาศัย โดยมี

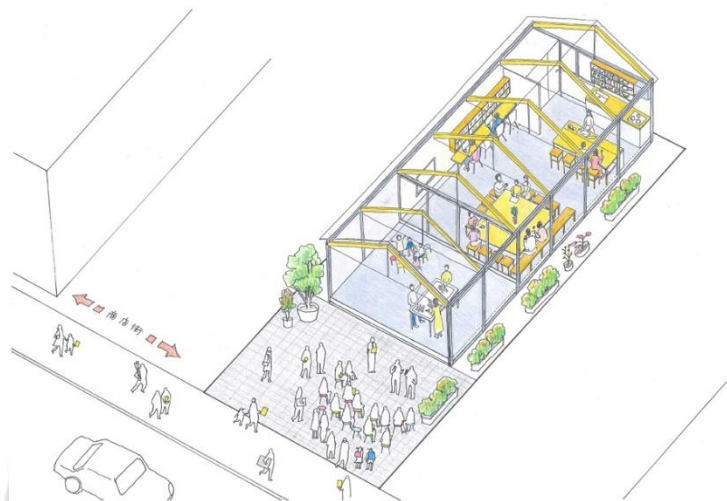
ห้องน้ำที่สามารถเข้าถึงได้จากข้างนอก มีช่องสำหรับใส่ปลาเข้าไปในบ้านและห้องตากแดดสำหรับตากผ้าในฤดูหนาว ซึ่งเป็นการออกแบบบ้านและพื้นที่ภายในโดยมองจากการใช้ชีวิตประจำวันของผู้อาศัยในเขตพื้นที่เป็นหลัก (Archiaid, 2014)

ภาพที่ 4.1 บ้านแบบ Core house Itakura no Ie
ที่มา: Archiaid (2014)

อีกโครงการหนึ่งที่ได้รับรางวัล Minna no Ie (みんなの家) เป็นโครงการของการรวมกลุ่มนักออกแบบในชื่อกลุ่ม Kishin no Kai (帰心の会) ในปี 2012 โครงการนี้เกิดจากความคิดช่วยเหลือผู้สูญเสียบ้านภายหลังภัยพิบัติราว 1 แสนคนที่ต้องทนอยู่บ้านผู้ประสบภัยชั่วคราวที่ต่ำกว่ามาตรฐานที่อยู่อาศัยทั่วไป โดยนำเสนอการสร้างรูปแบบบ้านที่อยู่สบายได้มาตรฐานมากกว่า การดำเนินการของโครงการนี้คือ 1. สร้างบ้านพักร่วมขนาดเล็กเป็นศูนย์รวมของผู้สูญเสียบ้านสำหรับพูดคุยร่วมกันและพักผ่อนจิตใจ 2. บ้านพักร่วมถูกสร้างโดยผู้อาศัยและผู้เชี่ยวชาญการออกแบบเป็นหนึ่งเดียวกัน 3. บ้านพักร่วมหลังนี้จะเป็นสถานที่ผู้คนพูดถึงการฟื้นฟูภายหลังภัยพิบัติ โครงการนี้มีจุดเด่นในการออกแบบที่การเน้นการเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างผู้ประสบภัย โดยใช้บ้านเล็กเป็นจุดฟื้นฟูความสัมพันธ์ชุมชนและอาชีพของผู้ประสบภัยผ่านการเป็นสถานที่ที่ชุมนุม จุดจัดงานและประกอบอาชีพ ลักษณะ

การออกแบบบ้านพักนี้ยังเน้นการตอบสนองความต้องการต่อที่อยู่อาศัยของผู้ประสบภัยเป็นหลัก โดยคำนึงถึงผู้ประสบภัยที่ส่วนใหญ่เคยเป็นผู้มีบ้านเดิมมาก่อน

ภาพที่ 4.2 บ้านโครงการ Minna no Ie
ที่มา: Hiratsuka (2012)

การเกิดภัยพิบัติแผ่นดินไหวทั้งสองครั้งในปี 1955 และในปี 2011 ได้เป็นการเปิดมุมมองการออกแบบพื้นที่ของนักออกแบบในการออกแบบที่อยู่อาศัยที่มีพื้นที่ภายในสำหรับอยู่ดำเนินชีวิตประจำวันด้วยกันได้และใช้เป็นสถานที่ช่วยเหลือดูแล โดยที่ผู้อยู่อาศัยต่างเป็นคนแปลกหน้าและไม่ใช้คนครอบครัวเดียวกัน จึงทำให้การออกแบบมีมิติซับซ้อนยิ่งขึ้นถึงการวางลักษณะการเชื่อมสัมพันธ์และรูปแบบความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างผู้อยู่อาศัยด้วยกันเองผ่านการวางพื้นที่ภายใน (Bijutsu Techo, 2015)

ในลักษณะเดียวกันการออกแบบแชร์เฮาส์ที่เป็นบ้านอาศัยอยู่ร่วมกัน โดยผู้อยู่อาศัยไม่รู้จักกันมาก่อน มาดำเนินชีวิตประจำวันด้วยกันเหมือนเป็นครอบครัวเดียวกัน แต่มีการคำนึงรูปแบบที่หลากหลายตามแนวความคิดการออกแบบ และมีการตั้งกฎระเบียบเงื่อนไขต่างกันไป ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้อยู่อาศัยได้เลือกรูปแบบที่ชอบและเลือกเชื่อมสัมพันธ์ที่พอใจ และนอกจากนี้การออกแบบยังมีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ ซึ่งมีทั้ง 2 แบบคือ แบบบริหารจัดการเองเป็นแบบผู้อยู่อาศัยที่เป็นเจ้าของบ้านหรืออาคารทำการปรับปรุงบ้านหรืออาคารของตัวเองใหม่และเปิดรับผู้อยู่อาศัยคนอื่นเข้ามาอาศัย อีกแบบหนึ่งคือแบบจัดการบริหารโดยอสังหาริมทรัพย์เป็นแบบที่ทางอสังหาริมทรัพย์เป็นผู้เสนอรูปแบบแชร์เฮาส์ให้ผู้อยู่อาศัยและมีส่วนจัดการดูแลภายใน รวมไปถึงการดูแลความสัมพันธ์ระหว่างผู้อยู่อาศัย (Hitsuji Fudosan, 2018)

Hitsuji Fudosan เป็นตัวอย่างเว็บไซต์อสังหาริมทรัพย์กลางที่ให้ข้อมูลและติดต่อซื้อขายเช่าเหมา โดยนำเสนอข้อมูลทั้งมุมมองผู้อาศัยจากการแสดงความคิดเห็นแนะนำผ่านการเข้าเยี่ยมชมภายในเช่าเหมา และนอกจากนี้ทางเว็บไซต์ยังนำเสนอข้อมูลด้านบริษัทผู้บริหารเช่าเหมาทั้งแนวคิดการออกแบบ การบริหารเช่าเหมาและช่องทางการติดต่อขอเช่าอาศัย ตัวอย่างการแนะนำเช่าเหมารูปแบบต่างๆ ภายในเว็บไซต์ Hitsuji Fudosan

Share Place Meidaimae เป็นเช่าเหมาที่ถูกออกแบบโดยนำข้อดีของการอยู่คนเดียวกับอยู่ร่วมกันมาใช้เป็นแนวคิดหลักการออกแบบ ภายในบ้านถูกออกแบบโดยใช้ส่วนโค้งและเสาลักษณะคล้ายวิหารกรีกเป็นหลักช่วยสร้างบรรยากาศนุ่มนวลให้กับแต่ละพื้นที่ การออกแบบห้องส่วนตัวที่ถูกแบ่งเขตด้วยส่วนโค้งและเสาแบบกรีกสร้างพื้นที่ลักษณะหลวมที่สามารถเป็นทั้งพื้นที่สาธารณะและพื้นที่ส่วนตัวผ่านการปิดบังของเสาออกมาเป็น 3 ลักษณะในพื้นที่เดียวกันทั้งเป็นพื้นที่พักผ่อน พื้นที่ใช้ร่วมกัน และพื้นที่สำหรับทำงานคนเดียว ห้องครัวเช่นเดียวกันถูกออกแบบติดบาร์เพื่อให้สร้างบรรยากาศแบบสังสรรค์ในการรับประทานอาหารร่วมกัน นอกจากนี้ภายในเช่าเหมายังมีกระดานแผนที่รอบเช่าเหมาขนาดใหญ่ที่สร้างจุดเชื่อมโยงในการพูดคุยระหว่างผู้อาศัยด้วยกัน โดยกระดานแผนที่นี้ผู้อาศัยสามารถแปะกระดาษแสดงความคิดเห็นหรือแนะนำสถานที่ต่างๆ ได้ นอกจากนี้การออกแบบยังคำนึงความชอบของผู้อาศัย แต่ละชั้นถูกออกแบบให้มีสีเพดานแตกต่างกันไปและภายในของแต่ละห้องยังมีรูปแบบต่างกัน โดยมีทั้งห้องแบบตกแต่งเฟอร์นิเจอร์ครบครัน หรือห้องแบบมีเฟอร์นิเจอร์บางส่วน ซึ่งทุกอย่างนี้เปิดโอกาสให้ผู้อาศัยเลือกห้องที่เหมาะสมกับตนเอง (Hitsuji Fudosan, 2018)

ภาพที่ 4.3 ภาพห้องส่วนตัว Share Place Meidaimae

ที่มา: Hitsuji Fudosan (2018)

Plendy Share เป็นอีกตัวอย่างแชร์เฮาส์หนึ่งที่ออกแบบโดยมีการคำนึงแบ่งเขตแต่ละส่วนของพื้นที่ทั้งพื้นที่ความเป็นส่วนตัวและพื้นที่ใช้รวมอย่างลงตัว ห้องสันทนาการถูกแบ่งออกเป็น 3 โซน ได้แก่ โซนโซฟาพักผ่อนดูโทรทัศน์ร่วมกัน โซนพบปะพูดคุยกัน และโซนที่เป็นมุมพักผ่อนสำหรับนั่งอ่านหนังสือหรือทำงานคนเดียว ทางด้านนอกของห้องสันทนาการเป็นส่วนภายนอกซึ่งถูกออกแบบให้เป็นส่วนงานเลี้ยงสังสรรค์พร้อมเครื่องปิ้งบาร์บีคิว การออกแบบยังมีคำนึงถึงผู้อาศัยอย่างชัดเจนทั้งมีการแบ่งโซนสำหรับชายหญิง ห้องน้ำและห้องอาบน้ำที่แยกชายหญิงและแบ่งชั้นแยกอาศัยสำหรับชายหญิง จนไปถึงห้องภายในที่แต่ละห้องถูกออกแบบต่างกันและปูพื้นต่างกัน (Hitsuji Fudosan, 2018)

ภาพที่ 4.4 ห้องสันทนาการติดกับสวนภายนอก Plendy Share Yakuendai
ที่มา: Hitsuji Fudosan (2015)

นอกจากรูปแบบแชร์เฮาส์แล้ว ยังมีบ้านเชื่อมสัมพันธ์แบบอื่นอีก เช่น โครงการบ้าน Ao Mame House ของ Blue Studio เป็นโครงการบ้านหลายบ้านเช่าสำหรับ 8 ครอบครัวอยู่ร่วมกัน โดยมีแนวคิดหลักที่ดึงดูดผู้อาศัยมาเข้ามาเกี่ยวข้องในการสร้างสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยเอง ตั้งแต่การออกแบบที่เน้นพื้นที่ว่างและพื้นที่ขอบเขตหลวม ด้วยการสร้างพื้นที่ว่างไว้ตรงกลางระหว่างอยู่อาศัยทั้งหมด และสร้างบันไดเชื่อมต่อเข้าหาพื้นที่ว่าง พร้อมทั้งออกแบบระเบียงของแต่ละบ้านหันหน้าเข้าหาพื้นที่ว่างเพื่อเป็นจุดพบปะกับคนอื่นได้ง่ายขึ้นและยังมีสวนขนาดกว้างอยู่ข้างหน้าตัวพื้นที่ที่อยู่อาศัยเพื่อให้ความรู้สึกแต่ละบ้านเชื่อมต่อในพื้นที่เดียวกัน นอกจากนี้โครงการยังเปิดโอกาสให้ผู้ที่จะเข้าอาศัยออกแบบและตกแต่งห้องเองแบบ DIY ก่อนได้ด้วย

บทสัมภาษณ์ของ Oshima Yoshihiko ผู้ก่อตั้งบริษัทออกแบบ Blue Studio ได้กล่าวถึงความต้องการต่อที่อยู่อาศัยในยุคนี้ การเปลี่ยนแปลงกระแสของผู้อาศัยเลือกที่เน้นสำคัญไปในเรื่องลักษณะ

การอยู่อาศัยมากกว่าตัวบ้าน อันเกิดมาจากยุคสมัยและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้การมองคุณค่าของพื้นที่ระหว่างคนรุ่นก่อนครั้งแรกทศวรรษ 90 กับคนก่อนหน้านั้นต่างกันที่การมองคุณค่าของพื้นที่เน้นไปที่การมองหาความเป็นตัวเองมากกว่าโดยไม่สนใจเรื่องความเก่าใหม่ จุดเปลี่ยนของกระแสนี้ได้นำมาซึ่งการคิดบูรณาการ (リノベーション, Renovation) จากทรัพยากรพื้นที่ที่มีอยู่แล้วจากบ้านเก่าและบ้านว่างมากกว่าการสร้างขึ้นมาใหม่ ซึ่งการบูรณาการนี้ไม่ใช่แค่การทำเพียงเพราะว่าใช้พื้นที่เก่าทำง่ายราคาถูก แต่ต้องออกแบบให้ผู้อาศัยและเจ้าของมีส่วนร่วมในการมองและให้ความหมายพื้นที่ใหม่ผ่านการอยู่อาศัย ซึ่งนอกจากจะได้ความพอใจของผู้อาศัยและยังเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับพื้นที่ด้วย Blue Studio เป็นกลุ่มที่มีแนวทางการออกแบบภายใต้ 3 แนวคิดหลัก สิ่งของ เรื่องราว และเวลา สิ่งของคือตัวบ้าน เรื่องราวคือ ขั้นตอนการวางแผนเชิงสถาปัตยกรรมพร้อมกับการทำแผนการตลาดและการสร้างแบรนด์ และเวลาคือ การคงคุณค่าภายหลังการสร้าง สถาปัตยกรรมในยุคใหม่ต้องเป็นสิ่งสร้างเชิงสังคม ไม่จบอยู่เพียงแค่ผลงานกับเจ้าของผลงานเท่านั้น เพราะสิ่งเหล่านั้นต้องตั้งอยู่บนที่ดินและปรากฏอยู่บนเมืองนั้นอย่างยาวนานจึงต้องมีการคิดทบทวนเหตุการณ์คงอยู่อยู่เสมอ ดังนั้นแนวคิดของ Oshima จึงเป็นเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างสถาปัตยกรรมกับผู้คนที่ต้องมีการปรับเปลี่ยนใหม่ตลอดเวลา (Bijutsu Techo, 2015)

จากแบบบ้านตัวอย่างทั้ง 3 แบบข้างต้น จะเห็นแนวคิดหลักในการออกแบบพื้นที่ในบ้านแนวเชื่อมสัมพันธ์อย่างชัดเจนกล่าวคือ มีการเพิ่มองค์ประกอบในด้านการเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างผู้อาศัยผ่านพื้นที่ใช้ร่วมที่ใช้เป็นจุดพบปะผู้คน และยังเน้นองค์ประกอบด้านความเป็นปัจเจกจากการคำนึงรูปแบบการใช้ชีวิตของผู้อาศัยเป็นหลักผ่านการออกแบบห้องส่วนตัวที่มีความหลากหลายตามความชอบ การแบ่งเขตของพื้นที่ และพื้นที่ลักษณะหลวมที่สามารถปรับใช้ได้อิสระ แนวคิดหลักในการออกแบบบ้านรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นตั้งแต่ช่วงหลังทศวรรษ 2000 เป็นต้นมาได้รับอิทธิพลจากกระแสความเป็นส่วนร่วมแบบใหม่และการคิดหารูปแบบบ้านแบบใหม่ที่สามารถตอบรูปแบบชีวิตที่หลากหลายภายใต้การใช้ชีวิตแบบเป็นปัจเจกนิยมเข้มข้นขึ้นของผู้อาศัย ซึ่งทำให้นักออกแบบขยายบทบาทตัวเอง โดยเป็นมากกว่าผู้ออกแบบโครงสร้างและพื้นที่เชิงสถาปัตยกรรมเพื่อเป็นการกำหนดขอบเขตของผู้อาศัย แต่ต้องเป็นทั้งผู้วางแผนการออกแบบชักจูงให้เกิดการเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างผู้อาศัย พร้อมทั้งคงความเป็นปัจเจกของผู้อาศัย โดยเน้นไปที่การดึงเอาลักษณะรูปแบบการใช้ชีวิตของผู้อาศัยมาเป็นมาตรฐานหลักในการสร้างพื้นที่ ทำให้ผู้ออกแบบพื้นที่ใกล้ชิดกับผู้อาศัยมากขึ้นลักษณะขั้นตอนการออกแบบที่ต้องมีการพบปะพูดคุยกับผู้อาศัยก่อนลงมือออกแบบ นอกจากนั้นบทบาทของผู้ออกแบบยังขยายเข้าสู่บทบาทเชิงสังคมอีกรูปแบบหนึ่งคือการออกแบบด้านการเชื่อมสัมพันธ์นั้นมีส่วนให้ผู้อาศัยช่วยเหลือดูแลกัน โดยเฉพาะผู้สูงอายุหรือผู้ที่มีรายได้น้อย และยังนำไปสู่การช่วยเหลือด้านเขตพื้นที่ด้วยจากการนำบูรณาการเรียกผู้อาศัยเข้าฟื้นฟูความสัมพันธ์ในเขตพื้นที่ใหม่

4.3 มิติด้านผู้อาศัย : รูปแบบการใช้ชีวิต

รูปแบบบ้านเชื่อมสัมพันธ์มีข้อดีหลายอย่าง พื้นที่ส่วนร่วมที่ได้รับการออกแบบเป็นพิเศษมีส่วนช่วยในการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้อาศัยทำให้ผู้อาศัยไม่รู้สึกโดดเดี่ยวในแบบบรรยากาศอาศัยร่วมกันกับเพื่อนและครอบครัว การอยู่อาศัยร่วมกันทำความรู้จักกับคนที่ไม่รู้จักยังเป็นการพบปะกับผู้อื่นที่มีวิถีการทำงานต่างกันถือโอกาสให้กับชีวิตที่จะเรียนรู้และแลกเปลี่ยนความคิดเพื่อพัฒนาตนเองนอกจากนี้ยัง ข้อดีอื่นๆ อีกหลายข้อของการอาศัยในรูปแบบบ้านเชื่อมสัมพันธ์ได้แก่ การแบ่งเบาระค่าใช้จ่ายสำหรับผู้มีรายได้ต่ำ เงื่อนไขน้อยสามารถเข้าอาศัยได้ทันที รวมถึงแบ่งภาระในการช่วยเหลือดูแลบางส่วน เช่น การรับเลี้ยงดูแลเด็ก การแบ่งงานบ้านกันทำระหว่างผู้อาศัย เป็นต้น และความปลอดภัยจากการอยู่ร่วมกันหลายคน

แม้ว่ารูปแบบบ้านเชื่อมสัมพันธ์จะเน้นการออกแบบพื้นที่ส่วนร่วมที่เป็นจุดชักจูงให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้อาศัย แต่ด้วยความหลากหลายของผู้เข้าอาศัยที่แตกต่างกันทั้งเพศ วัย ฐานะ ภูมิลำเนา และสาเหตุการเข้าพักอาศัย จากสถิติรายงานลักษณะผู้อาศัยในแชร์เฮ้าส์ของ Hitsuji Fudosan ได้รายงานจำนวนผู้หญิงคิดเป็นร้อยละ 69 ในขณะที่ผู้ชายร้อยละ 31 ช่วงอายุของผู้เข้าอาศัยอยู่ที่อายุ 20 ครั้งแรกร้อยละ 28 ผู้อาศัยอายุ 20 ครั้งหลังจำนวนร้อยละ 37 และผู้อาศัยอายุ 30 ครั้งแรกอยู่ที่ร้อยละ 19 ในส่วนการรูปแบบการประกอบอาชีพของผู้อาศัยส่วนใหญ่เป็นพนักงานบริษัทร้อยละ 23 รองลงมาเป็นพนักงานจ้างงานชั่วคราวร้อยละ 17 ถัดมาเป็นเจ้าหน้าที่ในบริษัทและพนักงานจ้างตามสัญญาจำนวนร้อยละ 9 และสถิติรายงานเกี่ยวกับสาเหตุความต้องการเข้าพักแชร์เฮ้าส์ของผู้อาศัยยังรายงานอีกว่าสาเหตุการเข้าพักของผู้เข้าอาศัยส่วนใหญ่เป็นเรื่องของค่าเช่าราคาถูกคิดเป็นร้อยละ 64.3 รองลงมาเป็นเหตุผลเรื่องที่ตั้งทำเลอยู่ที่ร้อยละ 62.8 ส่วนในเรื่องของความต้องการเชื่อมสัมพันธ์อยู่ที่ร้อยละ 24.4 ด้านการออกแบบในเรื่องความครบครันของการออกแบบพื้นที่ส่วนร่วมภายในคิดเป็นร้อยละ 18.4 และแนวคิดการออกแบบอยู่ที่ร้อยละ 13.3 (Hitsuji Fudosan, 2018)

ด้วยความแตกต่างข้างต้นนี้ทำให้แต่ละคนมีช่วงเวลากการใช้ชีวิตจนไปถึงรูปแบบการใช้ชีวิตที่แตกต่างกันออกไปย่อมต้องการช่วงเวลาส่วนตัว พื้นที่ส่วนตัวหรือระยะห่างการเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างคนที่ต่างกันออกไปสะท้อนถึงความเป็นปัจเจกบุคคลที่เข้มข้นระหว่างผู้อาศัยกันเอง จึงเป็นที่ตั้งข้อสังเกตว่าผู้อาศัยมีลักษณะการใช้พื้นที่ส่วนตัวที่ถูกจัดสรรไว้และพื้นที่ใช้ร่วมที่ถูกออกแบบมาเพื่อเป็นจุดพบปะสร้างปฏิสัมพันธ์นี้ในลักษณะใด ลักษณะการใช้พื้นที่จริงของผู้อาศัยในบ้านเชื่อมสัมพันธ์นั้นเห็นได้จากการใช้พื้นที่ของตัวละครในภาพยนตร์ *Yokohama Monogatari* (2013) โดยภาพยนตร์เรื่องนี้เป็นภาพยนตร์เกี่ยวกับการใช้ชีวิตร่วมกันในแชร์เฮ้าส์ที่แต่ละคนต่างมีเพศ รุ่นวัย นิสัยและภูมิลำเนาต่างกันไป Tanabe ชายสูงวัยผู้ที่ออกจากผู้จัดการทีมฟุตบอลงานประจำของเขาและภรรยาได้ตายจากไปก่อนทำให้เขาต้องอยู่บ้านคนเดียว ภายหลังเขาบังเอิญพบ Nanami หญิง

สาวนักดนตรีที่ถูกไล่ออกจากวงและไม่มีที่อยู่อาศัย Nanami จึงขออาศัยที่บ้านของ Tanabe ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการอาศัยร่วมกันในบ้านเดียวกัน และถัดมา Nanami ได้พา Aoi หญิงสาวที่เป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวและลูกของเธอ Ryohei เข้ามาอาศัยด้วย หลังจากนั้น Mako พนักงานบริษัทอสังหาริมทรัพย์ที่กำลังท้อถอยกับงาน และ Aoi ก็ได้พาเพื่อนร่วมงาน Misaki ที่ถูกไล่ออกหลังมีปากเสียงกับลูกค้าเข้ามาอาศัย

ภาพยนตร์เรื่องนี้มีโครงเรื่องหลักในการนำเสนอข้อดีและความสำคัญของการเชื่อมสัมพันธ์กับผู้อื่นผ่านการอาศัยในแชร์เฮาส์ ซึ่งท้ายที่สุดแล้วการอยู่อาศัยร่วมกันในแชร์เฮาส์ทำให้แต่ละตัวละครได้แนวคิดและโอกาสชีวิตใหม่จนนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและความก้าวหน้าในชีวิตของแต่ละคนได้ สังเกตได้จากการพัฒนาของแต่ละตัวละคร เช่น Tanabe เจ้าของบ้าน ภายหลังออกจากงานประจำแล้ว เขาเป็นคนหมกมุ่นกับงานอดิเรกของตัวเองและไม่ค่อยสนใจครอบครัวมากนัก แต่ภายหลังเปิดบ้านเป็นแชร์เฮาส์แล้ว การอาศัยในแชร์เฮาส์นี้ได้กลายเป็นสถานที่ฟื้นฟูจากความโดดเดี่ยวให้กับเขาจากการได้รับความสนุกสนานในการทำกิจกรรมร่วมกันและได้รับการดูแล และการอยู่แชร์เฮาส์ทำให้เขาหันนึกถึงความทรงจำเก่าที่ภรรยาเคยดูแลเอาใจใส่ ซึ่งภายหลังเขาได้ตระหนักถึงความสำคัญของสายสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว Nanami ที่ถูกไล่ออกจากวงดนตรีทำให้เธอไม่มีเงินและไม่มีที่อยู่อาศัย การเข้ามาอยู่อาศัยในแชร์เฮาส์ทำให้เธอพบกับ Misaki ที่มีเสียงไพเราะ จึงขอให้เธอเข้าวงดนตรีและได้ Tanabe เป็นคนแนะนำให้เธอรู้จักกับเจ้าของบาร์ที่เปิดโอกาสให้วงดนตรีของเธอเล่นเพลง หรือ Mako พนักงานขายอสังหาริมทรัพย์ที่จริงจังในการทำงาน ในตอนแรกเธอไม่ค่อยมีปฏิสัมพันธ์กับคนในแชร์เฮาส์เท่าใดนัก แต่เมื่อเปิดโอกาสทำกิจกรรมร่วมกันในแชร์เฮาส์และพบเจอกับ Nanami ที่มีนิสัยตรงข้ามกับเธอทำให้ความคิดเธอเปลี่ยนไป เธอได้เข้าใจความหมายของความอบอุ่นและความสัมพันธ์มากขึ้นจากคำพูดของเธอในฉากที่เธอขายบ้านให้กับครอบครัวที่ทะเลาะกัน จนเธอได้รับการติดต่อซื้อบ้านและคำชมภายหลัง

นอกเหนือจากพัฒนาการของตัวละครผู้อาศัยในแชร์เฮาส์แต่ละคนแล้ว ในภาพยนตร์นี้นำเสนอภาพความสัมพันธ์แบบครอบครัวเสมือนที่เกิดขึ้นผ่านการใช้ชีวิตร่วมกันภายในแชร์เฮาส์ ไม่ว่าจะเป็นฉากที่ลูกชายของ Tanabe เข้ามาบอกกับ Tanabe ให้เลิกทำแชร์เฮาส์ แต่ Nanami Aoi และ Mako ออกมาช่วยปกป้องโดยบอกว่าเป็นความผิดของตนเองที่ขอเข้ามาอาศัย หรือฉากที่ Nanami พุดแสดงความรู้สึกที่มีต่อแชร์เฮาส์ ภายหลังเกิดเหตุการณ์ Tanabe เจ้าของแชร์เฮาส์อาจจะเลิกเปิดแชร์เฮาส์

Nanami: “หลังจากอยู่บ้านคุณลุง รู้สึกจากใจเลยว่ามีบ้านให้กลับเป็นสิ่งที่ดีว่าไหม เพราะแค่มีบ้าน แม้ว่าเราจะไม่รู้จักกันบางทีก็ทะเลาะกัน บางทีปดใจกัน เป็นยิ่งกว่าครอบครัวเสียอีก”

ภาพของการสร้างความสัมพันธ์แบบครอบครัวยังปรากฏออกมาในฉากการทำกิจกรรมด้วยกันของแต่ละคน เช่น การจัดงานเลี้ยงฉลองประสบความสำเร็จของคนตรีของ Nanami การจัดงานวันเกิดของ Ryohei ที่ทุกคนในบ้านมาร่วมฉลองด้วยกัน หรือการออกไปเที่ยวข้างนอกด้วยกัน และฉากสุดท้ายของเรื่อง Tanabe และทุกคนช่วยกันวิ่งตามรถเก็บของเพื่อจะเอากระดานไต่คลื่นที่เป็นของต่างหน้าที่ภรรยาของ Tanabe ชื้อให้กลับมา ฉากทั้งข้างต้นหมดยกเว้นฉากจะเป็นกิจกรรมที่มีลักษณะคล้ายครอบครัวแล้ว ยังเป็นฉากนำเสนอภาพของครอบครัวอย่างชัดเจนผ่านการสร้างความรู้สึกร่วมกันของผู้อาศัย แม้ว่าจะเป็นเรื่องส่วนบุคคลก็ตาม

ฉากการพบปะกันระหว่างผู้อาศัยในแชร์เฮ้าส์และฉากแสดงความรู้สึกร่วมกันเป็นฉากที่พบบ่อยในภาพยนตร์และยังเป็นฉากสำคัญที่สามารถเห็นจุดเปลี่ยนของแต่ละคนผ่านการปฏิสัมพันธ์ทั้งการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความขัดแย้งของแต่ละคน และการคลี่คลายปมเหตุการณ์ ภาพยนตร์เรื่องนี้ได้จัดวางฉากการพบปะและแสดงความรู้สึกของแต่ละคนเกือบทั้งหมดที่เกิดขึ้นในพื้นที่ใช้ร่วมของแชร์เฮ้าส์ เช่น ห้องรับประทานอาหาร ห้องครัว หรือสวนภายนอกบ้าน ซึ่งทำให้สามารถเห็นแนวคิดหลักของภาพยนตร์ได้เด่นชัดยิ่งขึ้น โดยมีฉากห้องส่วนตัวเพียงไม่กี่ฉากที่ล้วนเป็นฉากที่ตัวละครก่อกวนกับปัญหาส่วนตัวหรือต้องการเวลาในการปรับอารมณ์ ตัวอย่างเช่นฉากในภาพที่ 4.5 เป็นฉาก Tanabe พูดคุยกับ Nanami ที่ห้องรับประทานอาหาร ภายหลัง Tanabe ทราบสาเหตุโดยบังเอิญที่ Nanami ถูกบอกเลิกจากแฟนของเธอและถูกไล่ออกจากวงดนตรีเพราะเธอไม่มีประโยชน์ต่อวง ในฉากนี้จะเห็นการทำงานของห้องรับประทานอาหารที่เป็นจุดพบปะแลกเปลี่ยนเปลี่ยนความคิดเห็นจนนำไปสู่การพัฒนาของตัวละคร หลังจากที่ทั้งสองเจอกันที่ห้องรับประทานอาหาร Nanami ได้ตัดสินใจพูดคุยเรื่องทั้งหมดกับ Tanabe ภายหลังพบกันที่ห้องรับประทานอาหาร และเขาให้คำแนะนำกลับไปว่าให้เธอไม่สนใจทั้งเรื่องของแฟนและวงดนตรี จึงทำให้เธอคิดเริ่มต้นทำวงดนตรีใหม่ของเธอเอง

นอกเหนือจากนี้ ยังมีฉากจำนวนมากที่แสดงการใช้พื้นที่ส่วนร่วมและเฟอร์นิเจอร์องค์ประกอบภายในแชร์เฮ้าส์ที่สามารถสร้างฉากบรรยากาศแบบครอบครัวและความเป็นหนึ่งเดียวกัน เช่น ฉากภาพที่ 4.6 เป็นฉากทุกคนในครอบครัวรับประทานอาหารร่วมกัน ภายในฉากนอกจากจะเห็นทุกคนทานอาหารร่วมกันที่ห้องรับประทานอาหารแล้ว ยังเห็นลักษณะการจัดลำดับการนั่งเก้าอี้โดยให้ Ryohei ลูกชายของ Aoi นั่งอยู่ที่หัวโต๊ะและในขณะที่เดียวกันก็จะเห็น Tanabe เจ้าของแชร์เฮ้าส์นั่งอยู่ตำแหน่งร่วมกับผู้อาศัยคนอื่น ซึ่งการจัดลำดับแบบนี้ถูกใช้ตลอดทั้งภาพยนตร์ไม่เปลี่ยนแปลงสะท้อนภาพของความเป็นครอบครัวหนึ่งเดียวกันที่ให้ความสำคัญกับลูกและบทสนทนาที่เกิดขึ้นมีทั้งอบรมสั่งสอนและหยอกล้อกัน ได้อย่างไม่แบ่งแยกอำนาจของผู้เป็นเจ้าของบ้าน

หรือความอาวุโส เช่นเดียวกันกับฉากในภาพที่ 4.7 ฉากเข้าห้องครัวร่วมกันของ Tanabe Nanami และ Aoi เป็นอีกหนึ่งฉากที่สะท้อนความเป็นหนึ่งเดียวกันของผู้อาศัยผ่านการใช้ห้องครัวร่วมกัน โดยห้องครัวในแซร์เฮาส์ได้กลายเป็นพื้นที่ใช้ร่วมกันอย่างไม่มีการแบ่งแยกพื้นที่ของชายหญิง ฉากงานฉลองวันเกิดของ Ryohei ที่สวนนอกบ้านในภาพที่ 4.8 เป็นอีกหนึ่งฉากที่สามารถเห็นการแบ่งปันความรู้สึกแสดงความยินดีต่อวันเกิดของ Ryohei และ Aoi ร่วมกัน

ภาพที่ 4.5 ฉาก Tanabe ให้คำแนะนำกับ Nanami ที่ห้องทานอาหาร
ที่มา: Kita (2013)

ภาพที่ 4.6 ฉากทุกคนในครอบครัวรับประทานอาหารร่วมกันและตำแหน่งการจัดเก้าอี้
ที่มา: Kita (2013)

ภาพที่ 4.7 ฉากทุกคนทำอาหารร่วมกันในห้องครัว
ที่มา: Kita (2013)

ภาพที่ 4.8 ฉากจัดงานฉลองวันเกิด Ryohei ที่สวนนอกบ้าน
ที่มา: Kita (2013)

แม้ว่าภาพยนตร์เน้นนำเสนอภาพความเป็นหนึ่งเดียวกันแบบครอบครัวที่เกิดขึ้นภายในแซร์เฮาส์ แต่อย่างไรก็ตามยังมีหลายฉากแสดงถึงความเป็นปัจเจกที่แฝงอยู่ในภาพของความเป็นครอบครัว ความเป็นปัจเจกในลักษณะที่เน้นให้ผู้อาศัยเป็นผู้ตัดสินใจเลือกเป็นลักษณะที่เห็นชัดที่สุดในภาพยนตร์เรื่องนี้ ซึ่งสามารถเห็นได้ตั้งแต่การสร้างความสัมพันธ์ในแซร์เฮาส์มีรูปแบบของความสัมพันธ์แบบอาศัยและการสร้างความสัมพันธ์แบบจากการหาจุดเชื่อมโยงระหว่างกัน ในช่วงแรกของภาพยนตร์แม่ Tanabe จะพบ Nanami โดยบังเอิญแต่ให้เธออยู่ในแซร์เฮาส์ต่อไปเพราะข้อเสนอที่เธอบอกว่าจะดูแลทำอาหารให้และ Tanabe เองก็ยอมรับเพราะถ้าหากปล่อยเธอไปก็จะกลายเป็นคนเร่ร่อนหรือขายตัวเลี้ยงชีพ หรือ Aoi กับลูกชายของเธอ Ryohei ที่เข้ามาอาศัยแซร์เฮาส์

เนื่องจากความต้องการที่อยู่อาศัยราคาถูกเพื่อลดภาระในช่วงหางานและเก็บเงินเลี้ยงดูลูก ส่วน Tanabe เองยอมให้ Aoi เข้าอาศัยในแชร์เฮ้าส์เพราะ Ryohei เป็นเด็กชอบฟุตบอลและเขาเองก็เคยทำงานเป็นผู้จัดการฟุตบอลเหมือนกันจึงทำให้ถูกใจกัน หรือ ในฉากตอนท้ายของภาพยนตร์ที่ถึงแม้ว่า Nanami ออกจากแชร์เฮ้าส์เพราะวงดนตรีประสบความสำเร็จ ส่วน Aoi และ Ryohei ย้ายออกจากแชร์เฮ้าส์กลับไปอยู่บ้านพ่อแม่ แม้ว่าทั้งสองจะมีความผูกพันกับแชร์เฮ้าส์หลังนี้ก็ตาม สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะการอยู่ร่วมในแชร์เฮ้าส์เป็นรูปแบบการสร้างความสัมพันธ์แบบชั่วคราว ซึ่งท้ายที่สุดแล้วความอิสระการตัดสินใจในการเลือกอาศัยต่อหรือย้ายออกจากแชร์เฮ้าส์ขึ้นอยู่กับผู้อาศัยโดยตรงและไม่มีข้อผูกมัดเรื่องความสัมพันธ์กับผู้อาศัยคนอื่น

นอกเหนือจากลักษณะการสร้างสัมพันธ์ของผู้อาศัยในภาพยนตร์แล้ว การออกแบบและลักษณะการใช้พื้นที่ในแชร์เฮ้าส์ยังสะท้อนการคำนึงถึงความปลอดภัย แชร์เฮ้าส์ในภาพยนตร์มีฉากแสดงห้องส่วนตัวของแต่ละคน ซึ่งจากที่เกิดขึ้นในห้องส่วนตัวมักจะเป็นฉากที่ตัวละครต้องการอยู่คนเดียว พุดคุยเรื่องส่วนตัว หรือทำงานอดิเรกส่วนตัว เช่น ในฉากปรับความเข้าใจระหว่าง Tanabe และลูกของเขาที่คัดค้านการเปิดแชร์เฮ้าส์ ฉากนี้เกิดขึ้นที่ห้องส่วนตัวที่มีอัฐของภรรยาอยู่ ส่วนการใช้แชร์เฮ้าส์ที่ภาพยนตร์เน้นฉากการใช้พื้นที่ร่วมส่วนมากยังปรากฏให้เห็นความเป็นปัจเจกเช่นกัน ฉากในภาพที่ 4.9 เป็นฉากทานอาหารร่วมกันในห้องรับประทานอาหารพร้อมกันของทุกคนในแชร์เฮ้าส์ยกเว้น Mako ที่ยังไม่กลับจากงาน และ Nanami ที่เก็บตัวอยู่ในห้องเพราะต้องการคิดแก้ปัญหาส่วนตัว แต่ทุกคนที่เหลือก็ทานข้าวตามกันปกติ ซึ่งแสดงถึงความสัมพันธ์แบบไม่ผูกมัดจากการเคารพในเรื่องเวลาและรูปแบบชีวิตของแต่ละคน ในฉากห้องรับประทานอาหารตลอดภาพยนตร์ทั้งเรื่องยังเห็นลำดับการนั่งเก้าอี้ที่ไม่เปลี่ยนแปลง แม้ว่าเก้าอี้ยังว่างอยู่ก็ไม่มีใครนั่งแทนที่เกิดขึ้นแสดงถึงสิทธิในการจับจองและสร้างพื้นที่สำหรับตัวเองโดยไม่มีการก้าวร้าวจากผู้อาศัยคนอื่น

ภาพที่ 4.9 ภาพทานอาหารร่วมกันของครอบครัวยกเว้น Mako

ที่มา: Kita (2013)

เมื่อสังเกตลักษณะการใช้พื้นที่แชร์เฮ้าส์และการสร้างความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในภาพยนตร์ *Yokohama Monogatari* สามารถเห็นได้ถึงการทำงานของพื้นที่ของแชร์เฮ้าส์และรูปแบบความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น การเน้นจัดวางฉากการสร้างสัมพันธ์ไว้ในพื้นที่ใช้ร่วมทำให้เห็นการทำงานของพื้นที่ใช้ร่วมเป็นจุดพัฒนาความสัมพันธ์ผ่านการพบปะ หรือเป็นพื้นที่ที่ตัวละครสร้างจุดเชื่อมโยงเดียวกันผ่านการทำกิจกรรมร่วมกันในพื้นที่ เช่น การจัดงานเลี้ยงฉลอง แต่ในอีกด้านหนึ่งยังสามารถสังเกตเห็นความปัจเจกที่มีอยู่ในการอาศัยในแชร์เฮ้าส์ ทั้งการแบ่งห้องส่วนตัวของตัวละคร การจับจองเก้าอี้ที่ห้องรับประทานอาหาร จนไปถึงการอาศัยในแชร์เฮ้าส์แบบชั่วคราวที่ขึ้นอยู่กับผู้อาศัยเป็นผู้เลือกในการอยู่อาศัยหรือย้ายออกไปได้อย่างอิสระตามช่วงความเหมาะสมของชีวิต

Share House (2011) เป็นภาพยนตร์อีกเรื่องหนึ่งที่ใช้แชร์เฮ้าส์เป็นฉากสำคัญในการดำเนินเรื่อง ภาพยนตร์เรื่องนี้เล่าถึงการเข้าพักอาศัยในแชร์เฮ้าส์ของผู้หญิงทั้ง 4 คนที่ต่างทั้งรุ่นวัยและนิสัย ซึ่งทั้ง 4 คนต่างมีปัญหาชีวิตและภูมิหลังแตกต่างกันไป Yukiko หญิงวัยชราที่สูญเสียสามีและลูกสาวสุดที่รัก Reiko หญิงวัยกลางคนเป็นนักเขียนนิยายมือถือนักเขียนชื่อดังของตาราง และ Kaho หญิงโสดวัยชรา ทั้ง 3 คนเป็นเพื่อนสนิทกัน ภายหลังได้เจอกับ Mahiru หญิงสาวนักออกแบบหมวกชื่อดังที่เหนื่อยล้าจากการทำงานและพยายามจะฆ่าตัวตาย แต่ได้รับความช่วยเหลือก่อน การเสียชีวิตอย่างโดดเดี่ยวของเพื่อน Yukiko และได้ Mahiru ที่เป็นคนช่วย เป็นจุดเริ่มต้นให้ Yukiko สนใจแชร์เฮ้าส์ของ Kaho ที่เคยชักชวนไว้ การอาศัยอยู่ร่วมกันในแชร์เฮ้าส์ได้กลายเป็นสถานที่ฟื้นฟูและแก้ไขปัญหาชีวิตของทั้ง 4 คน Yukiko ได้ความทรงจำแบบครอบครัวกลับมาจากการเป็นบทบาทแม่กอดดูแล Mahiru เหมือนลูกแท้ๆ ส่วน Mahiru เองก็คิดว่า Yukiko เป็นเหมือนแม่แท้ๆของตนและฟื้นตัวจากการหมดไฟในการออกแบบ Reiko ได้ไอเดียใหม่ในการเขียนนิยายทำให้ติดอันดับนิยายยอดนิยม และ Kaho ได้กลับมามุ่งมั่นในความฝันของเธอในการเป็นนักร้อง

ภาพยนตร์เรื่องนี้แม้มีองค์ประกอบบางส่วนคล้ายกันกับ *Yokohama Monogatari* เช่น การวางตัวละครให้มีภูมิหลังชีวิตก่อนการเข้าอาศัยแชร์เฮ้าส์และการใช้แชร์เฮ้าส์เป็นจุดสร้างการพัฒนาของตัวละคร แต่อย่างไรก็ตามยังมีจุดแตกต่างอยู่หลายจุด การดำเนินเรื่องของภาพยนตร์นี้สะท้อนสถานภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในสังคมญี่ปุ่นอย่างชัดเจนกว่า ตั้งแต่เพื่อน Yukiko หญิงวัยชราที่เสียชีวิตภายในบ้านคนเดียว รวมถึงตัว Yukiko เองก็อยู่บ้านเดี่ยวหลังใหญ่ส่วนตัวคนเดียวหลังสามีและลูกสาวเสียชีวิต โดยที่ทั้งสองต่างมีลูกชายที่ออกจากบ้านไปทำงานที่เมืองใหญ่ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงปัญหาผู้สูงอายุถูกทอดทิ้งโดดเดี่ยวไร้คนดูแล และ Kaho ผู้เสนอแผนแชร์เฮ้าส์ยังกล่าวซ้ำถึงการอาศัยบ้านเดี่ยวในญี่ปุ่นเป็นไปได้ยากสำหรับผู้สูงอายุ นอกจากประเด็นข้างต้น จุดแตกต่างอื่นที่พบ ภาพยนตร์ตั้งแต่รูปแบบแชร์เฮ้าส์จนไปถึงการใช้พื้นที่จริงภายในของตัวละครสามารถสะท้อนความเป็นร่วมและความเป็นปัจเจกบุคคลออกมาต่างแง่มุมออกไป

แชร์เฮ้าส์ที่ปรากฏในภาพยนตร์เป็นแชร์เฮ้าส์ในรูปแบบบริหารโดยอสังหาริมทรัพย์เอกชน การบริหารลักษณะนี้นอกจากจะมีการวางแผนการออกแบบของแชร์เฮ้าส์เองแล้ว ยังเปิดโอกาสให้ผู้อาศัยเข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบ ในภาพยนตร์จะเห็นตัวแทนฝ่ายขายนำเสนอแนวคิดออกแบบของแชร์เฮ้าส์แต่ละส่วนพื้นที่ และตัวละครแต่ละคนเองต่างมีส่วนร่วมในการออกแบบตั้งแต่รูปแบบพื้นที่ส่วนร่วมจนไปถึงห้องของตัวเอง และเมื่อพิจารณาการดำเนินเรื่องช่วงก่อนเข้าอาศัยแชร์เฮ้าส์และหลังอาศัยแชร์เฮ้าส์ประกอบการใช้พื้นที่จริงของตัวละคร จะพบการพัฒนาระดับความสัมพันธ์ที่เริ่มจากระดับปัจเจกบุคคลจนไปสู่ภาพความเป็นหนึ่งเดียวกันแบบครอบครัวผ่านบทสนทนาและการปรับเปลี่ยนการใช้พื้นที่ภายในแชร์เฮ้าส์ของตัวละครอย่างชัดเจน ตอนต้นภาพยนตร์จะเห็นบทสนทนายาระหว่าง Yukiko และ Mahiru สะท้อนถึงความกังวลใจในการอยู่ร่วมกับคนอื่นช่วงก่อนเข้าอาศัยแชร์เฮ้าส์

Yukiko: “ต่อไปให้เคยรู้จักกันมาก่อนแค่นั้น แต่ถ้าให้มาอยู่ด้วยกันมันคนละเรื่อง จะอยู่ได้กันแบบครอบครัวเดียวกันได้จริงรึเปล่า”

Mahiru: “ไม่จำเป็นต้องอยู่แบบครอบครัวเดียวกันก็ได้นี่คะ”

ภายหลังเข้ามาอยู่แชร์เฮ้าส์แล้วจะเห็นฉากแสดงความเป็นครอบครัวเดียวกันถูกนำเสนอผ่านฉากการทำกิจกรรมร่วมกันในพื้นที่ใช้ร่วม เช่น การทำอาหารร่วมกันที่ห้องครัว เล่นกีฬาที่ลานระเบียงสำหรับนั่งเล่นข้างนอกด้วยกัน เล่นไฟที่ห้องนั่งเล่น และคอยดูแลเอาใจใส่ระหว่างผู้อาศัยด้วยกัน (ภาพที่ 4.10) นอกเหนือจากกิจกรรมร่วมกันแล้วการแสดงความรู้สึกของตัวละครที่อาศัยในแชร์เฮ้าส์ยังเป็นหนึ่งเดียวกัน ในฉากทุกคนจัดงานเลี้ยงฉลองเปิดแชร์เฮ้าส์ หรือฉากแสดงความยินดีกับ Reiko ที่สามารถเขียนนิยายติดอันดับต้นๆ แต่อย่างไรก็ตามภาพความเป็นครอบครัวยังแฝงภาพความเป็นปัจเจกอยู่ในการวางแผนแบ่งกันของบุคคลจากการเข้าไปห้องส่วนตัวของคนอื่นต้องเคาะประตูห้องก่อนเข้าทุกครั้ง (ภาพที่ 4.11)

ภาพที่ 4.10 การทำกิจกรรมร่วมกันที่ห้องนั่งเล่น
ที่มา: Kita (2011)

ภาพที่ 4.11 Mahiru เตะประตูก่อนเข้าห้องของ Yukiko
ที่มา: Kita (2011)

บทสนทนาส่วนตัวระหว่าง Yukiko และ Mahiru เป็นฉากที่ Mahiru ถาม Yukiko ว่าทำไมไม่ยอมบอกเรื่อง Mahiru มีชื่อเดียวกันกับลูกสาวของเธอที่เสียชีวิตกับเธอก็เกิดที่ห้องของ Yukiko ฉากนี้เป็นฉากสำคัญที่ทำให้เห็นความขัดแย้งระหว่างทั้งสองคนการก้าวล้ำความเป็นปัจเจกในเรื่องส่วนตัว

Mahiru: “ทำไมต้องปิดบังกันด้วยคะ เรื่องลูกสาว ทำไมไม่บอกว่าฉันชื่อเหมือนลูกสาวคะ นั่นเป็นแค่ตัวแทนลูกสาวแค่นั้นหรือคะ”

การปิดบังเรื่องลูกสาวรวมไปถึงเรื่องโรคส่วนตัวของ Yukiko แสดงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล จากสิทธิในการเลือกที่จะไม่บอกกับคนอื่นในแซร์เฮาส์ ทั้งยังแสดงความเคารพความเป็นปัจเจกของ คนอื่น ในฉากที่ Yukiko ขอให้ลูกชายของเธอปิดเรื่องที่เธอไม่สามารถมีชีวิตอยู่ต่อไปได้นานกับทุกคนในแซร์เฮาส์เพราะไม่อยากทำลายบรรยากาศการอยู่ร่วมกันของทุกคน และในฉากต่อมาที่ทุกคนรับรู้เรื่อง Yukiko ไม่สามารถมีชีวิตอยู่ต่อไปได้นานแต่ก็ไม่ได้มีการบังคับให้เธอเข้าไปรักษาตัวใดๆ และ ยังปกปิดเรื่องกับ Mahiru ซึ่งก็เป็นการแสดงถึงการเคารพซึ่งกันและกัน

ฉากคล้ายปลมความขัดแย้งระหว่าง Yukiko และ Mahiru โดยต่างฝ่ายต่างขอโทษและยอมรับ เป็นเหมือนคนในครอบครัวเดียวกัน ภาพยนตร์ได้จัดวางฉากนี้ให้เกิดขึ้นที่พื้นที่ลานระเบียงภายนอก บ้านที่เป็นพื้นที่ใช้ร่วมและเป็นพื้นที่ที่มีความหมายที่สุดของเธอในภาพที่ 4.12 การจัดวางจากลักษณะ เช่นนี้เป็นการแสดงความสัมพันธ์แบบครอบครัวเดียวกันที่ไม่มีขอบเขตปิดกั้น โดยบทสนทนา ของทั้งสองคนที่เป็น เรื่องสำคัญไม่ได้เกิดขึ้นที่ห้องส่วนตัวของทั้งคู่ แต่กลับเปิดเผยร่วมกันในลาน ระเบียงพื้นที่ใช้ร่วมแทน และในตอนท้ายของเรื่องจะมีฉากที่ใช้พื้นที่ส่วนร่วมแสดงความเป็นหนึ่ง เดียวกันของตัวละคร ทุกคนร่วมจัดงานฉลองวันเกิดของ Yukiko ที่ห้องนั่งเล่นของแซร์เฮาส์ หรือฉาก ที่ Yukiko พุดกับทุกคนครั้งสุดท้ายก่อนเสียชีวิตที่ลานระเบียงภายนอกแซร์เฮาส์เป็นฉากตอกย้ำภาพ ความสัมพันธ์ที่พัฒนาเป็นครอบครัวเดียวกันอย่างชัดเจน

Yukiko: “...ฉันคิดว่าการเจอ Mahiru ไม่ใช่เรื่องบังเอิญ ขอบคุณที่ทำให้ฉันได้ กลายเป็นแม่อีกครั้งหนึ่ง รู้สึกมีความสุขมากที่สุดในชีวิตเลย”

ภาพที่ 4.12 ฉากปรับความเข้าใจกันระหว่าง Yukiko และ Mahiru ที่พื้นที่ลานระเบียง
ที่มา: Kita (2011)

พื้นที่ลานระเบียงภายนอกแฮร์เฮาส์เป็นพื้นที่ที่ทุกคนเริ่มต้นความสัมพันธ์เป็นหนึ่งเดียวกัน ในฐานะผู้อาศัยร่วมกันตอนแฮร์เฮาส์เพิ่งสร้างเสร็จและเป็นพื้นที่ที่ทุกคนกลายเป็นเหมือนสมาชิก ครอบครัวเดียวกันที่ร่วมทุกข์เศร้าโศกด้วยกันกับ Yukiko ที่เสียชีวิต

โดยสรุปจากทั้ง 2 ภาพยนตร์จะสังเกตเห็นถึงลักษณะเด่นของพื้นที่ภายในแฮร์เฮาส์ที่แม้จะมีการจัดสรรพื้นที่ภายในออกเป็น 2 ลักษณะทั้งพื้นที่ใช้ร่วมกันและพื้นที่ส่วนตัวเหมือนรูปแบบแบบบ้านเดี่ยวทั่วไป แต่ลักษณะการทำงานของแต่ละพื้นที่ในแฮร์เฮาส์ทำให้พื้นที่ที่มีความโดดเด่นและแตกต่างจากบ้านเดี่ยว โดยเฉพาะพื้นที่ใช้ร่วมในแฮร์เฮาส์ที่ทำหน้าที่พื้นที่สลายความเป็นปัจเจกบุคคล จากการเป็นจุดพบปะพูดคุยและเป็นจุดสร้างความรู้สึกร่วมกันของผู้อาศัย เช่น ห้องนั่งเล่นหรือสวนภายนอกที่เป็นพื้นที่ใช้สำหรับจัดงานฉลองร่วมกัน และเมื่อพิจารณาลักษณะการใช้จริงของพื้นที่ผ่านตัวละครในภาพยนตร์จะเห็นความอิสระในการใช้พื้นที่และรูปแบบการอยู่อาศัย ที่แสดงถึงความเป็นปัจเจกนิยมที่เกิดขึ้นภายในแฮร์เฮาส์ ในภาพยนตร์ทั้ง 2 เรื่องจะเห็นตัวละครต่างเลือกที่จะเชื่อมต่อกับผู้อื่นบางช่วงเวลา เช่น การจัดงานฉลอง ทำงานอดิเรกด้วยกันและทานอาหารร่วมกันที่พื้นที่ใช้ร่วม ซึ่งพื้นที่ใช้ร่วมนี้อาจทำหน้าที่สร้างจุดเชื่อมโยงระหว่างผู้อาศัยในการพัฒนาความสัมพันธ์ ในขณะที่เดียวกันจะเห็นผู้อาศัยวางขอบเขตและระยะห่างของความเป็นปัจเจกอย่างชัดเจน เช่น การปิดเรื่องส่วนตัว การพูดคุยเรื่องสำคัญ การเน้นให้ความสำคัญและเคารพรูปแบบการใช้ชีวิตส่วนตัวของแต่ละคน ซึ่งจะมักพบในฉากห้องส่วนตัวของตัวละครหรือพบการขาดหายของสมาชิกที่พื้นที่ใช้ร่วม และฉากการย้ายออกจากแฮร์เฮาส์แสดงถึงความอิสระของผู้อาศัยที่ไม่มีการผูกมัดด้านความสัมพันธ์ ลักษณะใช้พื้นที่ส่วนร่วมและพื้นที่ส่วนตัวที่เกิดจากผู้อาศัยในแฮร์เฮาส์สะท้อนการสร้างความสัมพันธ์ที่มีลักษณะคล้ายครอบครัว แต่มีพันธะความสัมพันธ์แบบอ่อนกว่า โดยเน้นไปที่การคงความเป็นปัจเจกนิยมจากความอิสระในการใช้พื้นที่และการสร้างความสัมพันธ์ที่ผู้อาศัยเป็นผู้เลือก แต่ยังคงความเป็นส่วนร่วมอยู่ด้วยกัน จากการใช้พื้นที่ส่วนร่วมที่สามารถสร้างจุดเชื่อมโยงด้านความรู้สึกระหว่างผู้อาศัยที่สามารถพัฒนาไปสู่ความสัมพันธ์ครอบครัวข้ามสายเลือดได้

4.4 สรุปท้ายบท

ในช่วงทศวรรษ 2000 เป็นช่วงที่ญี่ปุ่นประสบปัญหาทางสังคมผู้สูงอายุจากการลดอัตราการเกิดโดยภาวะเศรษฐกิจตกต่ำตั้งแต่ช่วงทศวรรษ 1990 อันเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้ผู้คนปรับรูปแบบการใช้ชีวิตที่หลีกเลี่ยงความเสี่ยงลง เป็นผลให้หน่วยการใช้ชีวิตลดลงถึงระดับปัจเจกบุคคลโดยไม่เน้นการสร้างครอบครัวและสร้างครอบครัวขนาดเล็กลงเพื่อลดค่าใช้จ่ายในชีวิต หรือความจำเป็นต้องออกจากครอบครัวพ่อแม่ไปทำงานในเมืองใหญ่เพื่อเพิ่มโอกาสในชีวิต ซึ่งส่งผลกระทบต่อเนื่องไปยัง

ความนิยมรูปแบบบ้านเดี่ยวลดลงจากเดิมที่เคยเป็นความฝันของมนุษย์เงินเดือนของญี่ปุ่นในช่วงทศวรรษ 1970 และมีการออกแบบสำหรับครอบครัวขนาดใหญ่ จึงไม่สอดคล้องกับรูปแบบการใช้ชีวิตของผู้คนช่วงทศวรรษ 2000

นอกเหนือจากกระแสความเป็นปัจเจกที่ครอบคลุมรูปแบบการใช้ชีวิตที่เกิดขึ้นแล้ว เหตุการณ์ภัยพิบัติแผ่นดินไหวครั้งใหญ่สร้างสถานการณ์จำลองของสภาพสังคมที่มีความเป็นปัจเจกเข้มข้น การร่วมมือช่วยเหลือที่เกิดขึ้นเองโดยมาจากทั้งจากต่างประเทศ รัฐ เอกชน อาสาสมัครทั่วประเทศ ลงจนไปถึงการช่วยเหลือระหว่างผู้ประสบภัยด้วยกันเอง ซึ่งได้สร้างกระแสสังคมของความเป็นส่วนร่วมแบบใหม่ขึ้นมา โดยเป็นการช่วยเหลือดูแลกันแม้ต่างคนต่างเป็นคนแปลกหน้า กระแสความเป็นส่วนร่วมใหม่นี้ได้ผันกลายเป็นช่องทางการออกแบบรูปแบบบ้านใหม่ภายใต้สังคมที่มีความเป็นปัจเจกเข้มข้น ดังเห็นได้จากปัญหาสังคมสูงอายุ การไม่นิยมสร้างครอบครัว อัตราการเกิดลดลงและปัญหาความยากจน ซึ่งต่างสร้างความต้องการอย่างหลากหลายในชีวิตตามรูปแบบการดำเนินชีวิต รูปแบบแชร์เฮาส์ที่ได้รับความนิยมในช่วงทศวรรษ 2000 จึงถูกออกแบบให้มีพื้นที่ส่วนร่วมที่สามารถเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างผู้อาศัยด้วยกัน ทั้งยังมีราคาถูก และยังมีหลายรูปแบบและเงื่อนไขการเช่าอาศัยเพื่อลดภาระผู้อาศัย

แต่อย่างไรก็ตาม แม้การออกแบบพื้นที่ในแชร์เฮาส์มีการเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างผู้อาศัยผ่านการออกแบบพื้นที่และองค์ประกอบภายในแชร์เฮาส์ จากการเปิดโอกาสให้ผู้อาศัย “เลือก” กำหนดลักษณะพื้นที่และรูปแบบการใช้พื้นที่เองตามเวลาที่ต้องการขณะดำเนินชีวิตประจำวันตามปกติ ซึ่งภาพยนตร์เกี่ยวกับแชร์เฮาส์ทั้งสองเรื่อง แสดงให้เห็นถึงความเป็นอิสระจากพันธะความสัมพันธ์ของผู้อาศัยร่วมกันจากวงระยะห่างโดยไม่เกิดการก้าวท้าวในชีวิตส่วนตัว ซึ่งเห็นได้ตั้งแต่การเลือกใช้พื้นที่ส่วนตัวเวลาพูดเรื่องสำคัญ การเลือกใช้พื้นที่ส่วนร่วมเพื่อทำกิจกรรมส่วนตัว หรือการเข้าร่วมการใช้พื้นที่ส่วนร่วมเป็นบางโอกาสตามช่วงชีวิตที่เหมาะสม เช่น การจัดงานฉลองวันเกิดร่วมกัน การทานข้าวร่วมกันบางโอกาส หรือแม้แต่การตัดสินใจย้ายออกจากแชร์เฮาส์

แต่ในอีกด้านหนึ่ง การใช้พื้นที่ส่วนร่วมด้วยกันในแชร์เฮาส์ยังเป็นการสร้างสัมพันธ์แบบขั้นพัฒนาในรูปแบบความสัมพันธ์ครอบครัวเสมือน ผ่านการสร้างจุดเชื่อมโยงระหว่างผู้อาศัยโดยเกิดจากการทำกิจกรรมร่วมกัน หรือการพบปะพูดคุยกันในพื้นที่เดียวกัน ซึ่งการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างผู้อาศัยเข้าสู่ความเป็นครอบครัวเดียวกันได้สลายขอบเขตของการแบ่งชั้นลำดับของอายุ เพศ หรืออำนาจฐานะระหว่างผู้อาศัย และส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงลักษณะการใช้พื้นที่ เช่น ห้องครัวที่กลายเป็นห้องทำอาหารร่วมกัน

ทั้งนี้ ลักษณะของการ “เลือก” กำหนดลักษณะการใช้พื้นที่และการสร้างความสัมพันธ์แบบ
ครอบครัวเสมือนที่เกิดขึ้นระหว่างอยู่ร่วมกันในแฮร์เฝ้าส์สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นปัจเจกและความ
เป็นส่วนร่วมแบบใหม่ ความเป็นปัจเจกที่เปิดเข้าหาความเป็นส่วนร่วมบางช่วงโอกาส และความเป็น
ส่วนร่วมที่คำนึงถึงความเป็นปัจเจก

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved